

KORKEA
AIKA

WSOY

LAURA
LÄHTEEN-
MÄKI

Laura Lähteenmäki

KORKEA
AIKA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

KIITOS, VILLE JA TYTÖT.
KIITOS, ÄITI JA ISÄ.
KIITOS, NORA JA ESSI.
KIITOS, SILJA, HANNA JA ANNA-RIIKKA.

KIITOS, TAITEEN EDISTÄMISKESKUS
SEKÄ WSOY:N KIRJALLISUUSSÄÄTIÖ
EDINBURGHIN-RESIDENSSIN LAINASTA.

© LAURA LÄHTEENMÄKI JA WSOY 2016

ISBN 978-951-0-41781-2

PAINETTU EU:SSA

*»Sitä oli vain vaikea hyväksyä omalta kohdalta,
sitä että elämää riitti vähän aikaa, sitten se loppui.
Eikä suinkaan päättynyt korkeimpaan kohtaansa.»*

– EEVA JOENPELTO: *Vetää kaikista ovista*

Sisällys

Prologi 9

I	Vieraanvara	15
II	Käki	41
III	Marian osa	95
IV	Sininen kana	129
V	Ylpeä väreistään	157
VI	Sisällä sataa	187
VII	Ihannetyttö	213
VIII	Isoisä	233
IX	Die Hochzeit	255

Prologi

Olavi on poissa. Kukaan ei ole nähnyt hänen lähtöään. On kuin talosta toiseen kiertelevien hiekkateiden, puitujen peltojen, pitkänomaisten järvien ja entisen linnavuoren päälle olisi painunut pilvi, jonka alla he kulkevat, he tänne jääneet, Heljäkin mäellään.

Siellä Heljä tulee metsästä, vie marjat navetalle, nostaa sinkkisen ammeen Pihlajan pihalle ja istuu sen viereen kivelle. Se on hänen pihansa ja talonsa, marjansa ja ammeensa, jossa hän on vuosia sitten kylvettänyt tyttärensä ja pessyt miehensä siteet ja lakanat. Nyt hän kaataa ammeeseen punaiset marjat ja palaa takaisin talolle, joka on vihreä ja jonka katot ovat pyöreät, pian tulee taas imurin kanssa. Imurin metallisessa kuvussa kiiltää syksyinen aurinko. Imuri painaa, hän horjahtelee, jättää laitteen pihaan, kiskoo johdon perässään kotaan. Siellä hän törmää johonkin lantiollaan, kuuluu kun metallivati kolisee. Äänet kaikuvat kuin joku kalistaisi sotisopaa tai kattilaa.

Puolukat ampaisivat ammeessa lentoon. Ne kiertävät kehää, muuttuvat punaiseksi nauhaksi, joka viistää ammeen seinämiä. Roskat, männynneulaset, puolukan- ja

koivunlehdet kohoavat imurin puhaltaessa, tarraavat Heljän tukkaan ja ripsivät kasvoihin. Kun hän sammuttaa laitteen, marjat ropisevat ammeen pohjalle ja asettautuvat sinne toistensa lomaan kuin nukkumaan. Hän käynnistää taas imurin, puhaltaa marjoja; ehkä se on hänestä hauskaa. Marjojen kopina ammeessa, punainen nauha. Hän hieraisee kämmentä polveensa.

Tuntuuko kädessä marjojen liukas pyöreys? Marjojen kolot.

Hän kaataa puhtaat marjat tonkkaan, nostaa tonkan kivelle ja alkaa survoa saalistaan viininpunaiseksi värjäytyneellä puunuijalla. Hän ei ole voimakas, ei ole koskaan ollut, ei emäntäainesta oikeastaan, mutta kyllä hän marjansa survoo. Napakat puolukat napsahtelevat rikki nuijan alla. Niiden pirskoutumisesta syntyy omanlaisensa ääni, vähän rivokin. Marjamehua roiskuu kämmenille, hänen edelleen siroille kasvoilleen. Kun hän irrottaa otteensa nuijasta, hän pyörittää rannetta.

Osan marjasta hän ammentaa oranssi-punaiseen emalikulhoon ja kaataa päälle sokeria – se marja on Helsingissä asuvalle tyttärelle. Suurimman osan survoksesta hän kauhoo osuuskaupasta ostamaansa plastiikkisammioon. Sen tiivis, maitomainen kansi tussahtaa, kun hän painaa sen kiinni.

Seuraavaksi hän raahaa sinkkiammeen takaisin kotaan. Ammeen saumoihin on jäänyt pari marjaa ja keltaisia koivunlehtiä, hän noukkii niitä vaikka ei ole kovin tarkka.

Ei siitä ole kuin viikko tai reilu, kun Olavi seisoi tuossa ovenpielessä ja neuvoi, miten imuri saadaan puhaltamaan. Tuossa siis oli Kaunismäen Olavi ja piti tätä samaa Hooverin putkea sormissaan. Heljäkin kokeili heti – jälkeen-

päin hän vaikutti melkein riehakkaalta osoittaessaan suuttimella kodan verhoa, jonka ilmavirta ryysti putkeen. Heljä kiljahti, mutta Olavi pani koneen puhaltamaan, jolloin laite sylkäisi verhon suustaan. Verhonkulmaan jäi tapauksesta likainen rantu.

Heljä ei ollut tiennyt, että imuri osaa puhaltaa. Asia vaijaa häntä vähän. Se ettei tiedä jotakin ja että se jokin on siinä koko ajan niin kuin imuri, joka osaa taidon, jota Heljä ei tiedä.

Kaunismäki on nyt tyhjä, Gloria on kaupungissa, koulu lopetetaan, vauvoja ei synny kylään. Minne Annakin menee?

Kun Heljä vartosi Gloriana, hän hiihti Ahvenjärven yli, vaikka jäät olivat jo heikot. Vauva hidasti hänen hiihtoaan, hän pysähteli ja painoi vatsaansa, seisoi keskellä huhtikuista järvenselkää. Toivoiko putoavansa jäihin? Pelottiko lapsi, se mitä siitä sanottaisiin?

Mutta kukaan ei sanonut mitään.

Lähtiessään talolle hän kompastuu nurmelle jääneeseen Hooveriin. Hän lyö jalkansa mutta ei päästä ääntäkään.

Vuosia aiemmin Olavi oli tuvassa, kun Heljä poltti kätensä lieteen. Iho nousi nopeasti kelloille ja oli kireä ja punainen. Kun hän siveli siihen salvaa ja kietoi siteen, Olavi ihmetteli, ettei hän ollut inahtanutkaan.

Hän ei huuda. Hän on sellainen, joka odottaa hiljaa.

Nyt hän ei vain tiedä, kuinka kauan pitää odottaa. Joku sanoi kaupalla, ettei Olavi tule takaisin, ja naapurikylästä ajoi pari päivää sitten mies, joka nosti Kaunismäen maitolaiturin traktorinsa lavalle.

Saiko niin edes tehdä?

Tytär näki naapurit viikko sitten. He eivät puhuneet mitään toisilleen, vaikka se oli kai viimeinen kerta, kun Olavi nähtiin. Gloria oli marjassa muttei löytänyt mitään – eihän sitä nyt enää – ja turhautuneena tytär paiskasi kipun kuistin lattiaan, kun Heljä kysyi marjaretkestä.

Keltainen viiru taivaanrannassa tiivistyy, kellertyy lakan-oranssiksi paljaiksi käyvien puiden takana. Hän lähtee kävelemään kohti linnavuorta. Kosteus tarttuu mekon helmaan. Järven pohjukassa jalka astuu hetteeseen, vesi maiskahtaa kengän alla. Tämä on hänen järvensä, nyt hänen ja sitten Glorian ja sen jälkeen Glorian lasten, jos sellaisia tulee. Käsillään hän kahmii pajujen ja leppien oksia, järvestä nousee rantaveden limainen lemu. Oksa sivaltaa kapeaa niskaa, kuiva kaisla kahisee, pensaassa rapistaa jokin eläin. Hän kapuaa kuivaan, siitä kumpareelle, siitä mäntyjen alle.

Vuori nousee sinisenä. Se on valloittamaton seinämä, linnavuori, peltojen keskellä. Tänne kävelytetään kaikki vieraat, joille halutaan näyttää muutakin kuin kivikirkko kolminivelisine kellotapuleineen ja järvet yhdistävä joki romanttisine siltoineen. Tänne hänetkin tuotiin nuorena, ja hän katseli tätä näkymää sinisillä silmillään kuin lasten nukke.

Tästä näin Kalle käänsi pähkinäpensaansa leppämäisiä oksia sivuun ja paljasti polunpään. Katsopas, mies sanoi. He eivät olleet naimisissa vielä, ja Heljä astui polulle miehen edellä. Hänellä oli tukka laineilla ja paras hame yllään. Hän tunsu Kallen katseen vartalolleen, ja olihan hänessä mitä katsoa.

Nyt pensas on puu, ja sen lehtiä varisee, kun Heljä työnny sen sisään.

Hengitys vinkuu, hän nousee ylemmäs, ei pysähdy vaan tarttuu käsillään kallioon ja juuriin, kiskoo itseään jyrkimmissä paikoissa eteenpäin. Tällä puolella metsä on varjoisa ja kostea, ja nyt on syksy ja ilta.

Hän lepää vasta kallioisella laella. Siellä on tuulen pieksemä mänty. Sen runko on oranssi ja paksu kuin omenoita ahminut orava eikä voi tietää, kuinka kauan mänty on sinitellyt siinä. Hän hengittää jo rauhallisemmin, ottaa ilmaa sisään kuin kaikki olisi hyvin, mutta silloin varoittamatta suusta tuleekin huuto. Se syöksyy ulos sieltä mistä äsken loppui ilma, ja hän kouristuu sen voimasta linkkuun. Hän ojentaa vartalooan, vetää henkeä rinnat pullistuen, ei saa tarpeeksi, ihan sattuu, ja sitten taas: huuto. Hän huutaa syksyn hiljentämän hämäläiskylän yli niin, että Annakin kuulee koululla.

Että Olavi on lähtenyt eikä mikään mennyt niin kuin piti.

Hänen huutonsa jälkeen on hirvittävän hiljaista. Ehkä häntä hävettää jo tunteellinen purkauksensa. Alhaalla luikertavat hiekkatiet talosta toiseen. Ne erkaantuvat ja kaartavat ryppylehtisten ruusujen taakse. Aina kun tiestä erkaantuu toinen, tie kapenee ja on viimein polku, joka vie jonkun pihaan.

Kun Gloria oli pieni, he kävelivät käsi kädessä noita teitä. He menivät kauppaan ja kirkkoon, kouluun ja kartaan, Kaunismäellekin he astelivat. Tiet pölyisivät, kukat kukkivat, hän ja tytär aina sievästi puetut. Oli kuin ikuisesti lämmin, eikä tietenkään ollut.

Hän painautuu kuin raivoissaan mäntyä vasten, sellainen työntyminen sattuu. Hän kietoo kädet karhean rungon

ympärille ja painaa naaman purevaan pintaan. Hän puristaa itsensä liki, ei pääse enää lähemmäksi. Hänen kasvonsa vääristyvät kivusta. Metsä tuoksuu, haisee pihka ja elämä, kun hän nostaa toisen jalkansa rungon ympärille, puskee puuta lantiollaan. Ja näyttää vähän siltä kuin vanha mänty suostuisi hänen toimeensa mukaan.

I

Vieraanvara

SAANA, 2015

Myrsky oli saanut jo nimen, Helmi. Sen puuskittaista saapumista oli seurattu päiviä. Lounaasta, lännestä, lounaasta, meteorologien arviot vaihtelivat. Tuulennopeudet eivät kertoneet tavallisille ihmisille mitään, ennen kuin puuskat vavisuttivat puita ja taloja, lepattivat takinliepeissä. Pyyhkijät sohivat auton lasia nopeimmalla säädöllä, vaakasuora sade kasteli lyhyellä matkalla autokatoksesta kotiovelle. Saana vaihtoi sisällä vaatteet alusvaatteita myöten, sytytti tulen takkaan. Hormissa ujelsi, kun tuuli ryysti tulta kyltymättömiin keuhkoihinsa.

Ennusteet kovenivat illan myötä: yöllä sataisi kuukausittaisen sademäärän kerralla.

»Isällä on se kattoremontti», Saana sanoi heidän mennessään nukkumaan. Jaakko pudisti päätään harmistuneena, mutta näytti välinpitämättömältä. »Luen vielä hetken», mies sanoi ja kömpi työhön liittyvän kirjansa kanssa sänkyyn.

Sade moukaroi peltikattoa, ääni aiheutti melkein kipua. Oranssi myrskyalue levisi puhelimen sääkartalla syventyen tummanpunaiseksi. Kaupunkeihin ja alaville maille annettiin tulvaroitusta, aamukolmelta sataisi rankimmin. Sade-

alueesta tuli mieleen Tšernobyl, jonka saastepilvet nousivat Suomen ylle Saanan ollessa kolmentoista. Samana keväänä he muuttivat isän piirtämään ja rakennuttamaan tiilitaloon.

Siitä talosta puuttui nyt katto.

»Ehkä remontti on jo valmis», Jaakko ehdotti ja laittoi kirjansa yöpöydälle, suoristi sitä kuin olisi sietämätöntä, jos kirja jäisi vinoon. Sitten hän asetteli lakanoita ympärilleen, kääntyili etsien hyvää asentoa.

»Vanha katto purettiin eilen», Saana sanoi.

Jaakko tiesi sen. He olivat koko kevään puhuneet isän remontista, jossa tasakatto vaihdettaisiin lopultakin loivaan harjaan. Aina kun he olivat käyneet isällä kylässä, he olivat kannustaneet isää palkkaamaan työmiehet. Sopimus urakasta tehtiin kevättalvella, ja edellispäivänä pihaan tuotiin roskalava, johon kuluneet kattohuovat ja ruodepuut heitettiin. Kun isä oli soittanut Saanalle, hän oli poikkeuksellisesti hermoillut myrskystä, jonka lähestymisestä rakennusmiehet olivat viisveisanneet. Miehet olivat kullemma nauraneet isälle, sanoneet, että kattoja laitettiin joka säällä. Isän mukaan yksi miehistä jauhoi koko ajan nikotiinipurukumia ja muut seisoivat tupakalla roskalavan takana. Entä miksi miehet olivat katolla pitkiä aikoja hiljaa, isä kysyi.

»Koko talo on sateen armoilla», Saana sanoi taas, mutta kun Jaakko ei vastannut, hänen äänensä kohosi: »Kaikki homehtuu!»

»Se ei ole sinun päänsärkysi. Älä herätä lapsia.»

Tuuli yltyi, sade löi kattoa. Heidän teini-ikäiset lapsensa makasivat sängyissään naapurihuoneissa eivätkä varmaanakaan nukkuneet, koska oli myrsky, koska heidän vanhem-

pansa riitelivät, koska he taas riitelivät. Kun myrskyalue raivosi päällä, Jaakko oli siirtynyt alakerran sohvalle.

Moottoritiellä meni hälytysajoneuvoja, kattoon heijas-
tuivat vilkkuvien valojen leiskat. Kaupunki oli hätätilassa:
puita kaatui, polkupyöriä irtosi telineistään, oksia kiiti pit-
kin teitä, tuijat ja jalokuuset taipuivat luokille, naapurin
asfalttipiha lainehti mustana. Ja silti, Saana ajatteli seis-
tessään ikkunassa, kevätmyrskyssä oli merkillistä rauhaa.
Se hehkui lohduttavaa harmaata valoa, pakotti irrottautu-
maan päivän murheista, tarjosi ihmisille tauon arkeen ja
sen huoliin. Huomenna jokaisessa kohtaamisessa puhuttai-
siin myrskystä, ja työpaikalla taidelainaamossa kävisi vain
muutama asiakas. Sääilmiöt yhdistivät, ne saivat ihmiset
hakeutumaan toistensa luo, ja niin hänkin puki ylleen, las-
keutui alakertaan ja alkoi etsiä sadetakkia. Hän ei välittä-
nyt, nukkuiko Jaakko, vaan sanoi tavallisella äänellä mene-
vänsä auttamaan isää.

»Mitä helvettiä luulet siellä tekeväsi?» Jaakon ääni ei ollut unisen.

Viime aikoina kävi yhä useammin niin, ettei Jaakko yön aikana leppynyt ja palannut sänkyyn, vaan hieroi aamulla ärtyneenä selkäänsä.

»Vien pressun», Saana sanoi ja puski jalat saappaisiin. Jaakko luennoi:

»Katon pinta-ala on enemmän kuin pohjan ala eli palttiarallaa kaksisataa neliötä. Meidän pressu on maksimissaan kaksikymmentä.»

Saana työnsi sadetakin taskuun puhelimen ja ajokortin. Hän vihasi Jaakon käyttämiä sanoja, hän vihasi Jaakkoa. Ehkä hän ei ollut rakastanut tätä koskaan.

Sodan jälkeen Anna ja Olavi Otson evakkoperhe saa Pihlajan tilalta maata rakentaakseen oman talon. Ahkera pariskunta on kylällä pidetty, ja kotona riittää rakkautta. Myötätuntoinen Anna tuntee kaikkennielevää kiitollisuutta Pihlajan Heljää kohtaan, jonka mies on vammautunut sodassa. Miten hän voisi auttaa?

Vuosien mittaan perheiden välille punoutuu salattu side, joka yhdistää jälkipolvet toisiinsa. Elämän kolhima Anna odottaa viimeiseen asti viestiä Olavilta, joka pakeni kodin ristiriitoja Australiaan.

Nykyajassa Annan lapsenlapsi Saana miettii, milloin on elämän paras hetki, onnellisin aika. Ymmärtääkö siihen tarttua vai odottaako aina vain parempaa?

Korkea aika on tiheätunnelmainen romaani hyvistä teoista, joilla voi tehdä myös paha.

*”Yksi asia
johti toiseen ja
tähän päivään
saakka.”*

#kirja
WWW.KIRJA.FI

9 789510 417812

84.2

ISBN 978-951-0-41781-2

